

"природної людини", що існувала з часів Платона, в подальшому дає можливість обґрунтування неморальності. Від кожної традиції індивідуум сприймає критику іншої і вважає, що він взагалі не є зобов'язаним страждати чи вмирати й що право на життя є основою його морального існування.

Постійна критика, яку природа і благодать, суспільство й Церква вели між собою, породила Закон, Форму Закону, як результат спільного зусилля й місце їх незгоди. Таким чином була відкинута уособлювана безгрішним володарем ідея *lex animata* і піднесена ідея писаної конституції — приниженої ще Платоном та *grammata*.

Анастасія П'єханова

Клайв С.Льюїс. Кружної путь или блуждания паломника. пер. Н. Трауберг. — К.: Кайрос. — 1996.

Клайв Степлз Люїс. Ірландець, англійський письменник, народжений 23 серпня 1898 року, вихованець, а згодом дон¹ Оксфорду, професор Кембріджу, літературознавець, теолог-християнин, близький друг і колега Джона Толкіна та Гілберта Честертона. Автор романів, казок, притч, літературознавчих трактатів, автобіографічних та мемуарних творів. Навернений у 30-річному віці, він помер 22 листопада 1963 року: з'єднався з Богом, пройшовши складний шлях духовного зростання.

Усі твори Люїса — певний, базований на алегоріях, катехізіс. Уже перші твори приносять йому карколомний успіх, передусім — «Листи Крутеня» (1941)², де заторкуються основні проблеми, з якими стикається у своєму духовному житті неофіт (що ним на той час вважав себе і сам Люїс). «Великий шлюб» — справжня екскурсія до раю з пекла, із докладними, як і годиться, роз'ясненнями про «все, що бачимо ліворуч і праворуч». У семи казках «Хронік Нарнії» викладено засади християнства: «Лев, чаклунка і гардероб» — Євангеліє, як таке, розповідь про Спокуту через Розп'яття та Воскресіння; «Принц Каспіан» — про віру в невидимого Христа та довіру до чужої віри, що є наріжним каменем Церкви; «Мандрівка "Зорехода"» — про життя Церкви та її центр, Євхаристію; «Срібне крісло» — про необхідність дотримуватися Божої заповіді, церковного канону, незалежно від ступеню розуміння їх; у казці «Кінь та його хлопчик» ідеться не про якийсь конкретний пункт катехізісу, а про поступове відкриття Христа людиною³; «Племінник чарівника» розповідає про Створення

світу; «Остання битва» — про Друге Пришестя Христове, Страшний Суд та Небесий Єрусалим.

Три романи, які зовні нагадують наукову фантастику, є продовженням попередніх творів: «За межами Мовчазної планети» присвячений дохристиянській частині Символу Віри — розповіді про то, що являє собою Творіння, якими є його взаємини із Творцем, що таке Промисел, Смерть, Воля Божа, Янголи. «Переландра» — оповідання про гріхопадіння; «Жахлива міць» — про Церкву як наречену Христову та, відповідно, шлюб земний⁴.

Поза сумнівом, К.С.Люїс добре відомий українському читачеві: лише у Національній парламентській бібліотеці зберігається 25 видань його творів, щоправда, обмежених переважно казками — перевиданнями окремих частин «Хронік Нарнії» та кількома романами. Проте, він був блискучим літературознавцем, автором «Алегорії любові», «Вступу до Мільтона», «Англійської літератури XVI століття», «Відкинутого образу», «Поки ми не набули облич». Є твори, які можна зарахувати до частки мемуарних, автобіографічних: «Здивований Радістю», «Горе зсередини». Хоч, очевидно, їх не можна відділити від робіт богословських, оскільки життя і віра для Люїса — єдине ціле, власне, це земне життя, одухотворене вірою. Згадаємо ще кілька творів, які ставлять Люїса поруч із теологами найвищого рівня. Це «Просто християнство» — книга, складена з його 15-хвилинних бесід на радіо, «Страждання», «Чудеса», «Через десять років».

У середині XVII століття написана книга, яка впродовж усього Нового часу була візитівкою англійського християнства — «Шлях прочанина» Дж. Бен'яна. Ідея цього алегоричного полотна: людина йде до міста — долає перешкоди — досягає мети. Кожна деталь є алегорією, кожна деталь є сюжетом невеличкої проповіді.

Майже трьома століттями пізніше Люїс пише книгу «Окружний шлях, або блукання прочанина». Доволі значне запозичення Люїса задеклароване вже самою назвою: у точному перекладі з англійської твір Бен'яна називається «Прогрес пілігрима», Люїса — «Регрес пілігрима».

«Мені снівся хлопчик з країни Пурітанії⁵, на ім'я Джон, и ще мені снилося, що, навчившись ходити, він втік гоного ранку з батьківського саду». Так починається «Кружної путь» - шлях, яким пройде герой твору заради обретіння віри, пізнання Богу. Він облишить рідну країну, мріючи про химерний острів. Саме у пошуках свого Грааля Джон і вирушить у мандрівку. На нього чекатимуть спокуси, і він, марно прагнучи легкого шляху, не вмітиме обминати їх. Він познайомиться із мешканцями Гнуснополя, Шумигаму; опиниться в Глухому Куті, серед володінь Маммона; потрапить до в'язниці. Зустрінеється з вершником на ім'я Розум. Вчитиметься відрізняти копію від оригіналу. Втрапить до

ущелини. Мусить розібратися, хто є містер Трутні, батько і троє синів Угл, отець Плюш, Сноби, Твердолобі, врешті, містер Мудр та його діти...

І, кінець-кінцем, натрапить на маленьку капличку в печері і побачить самотника Історія. «Тисячі стежинок заводять до глухого кута, й лише одна — додому».

Випробування ще не закінчилися, проте тепер шлях героя, останній відрізок шляху до Спасіння та Вічності, був впевненішим, прямішим, коротшим. Видиме коло «від себе до себе і Нього» завершилося, але площина, в якій це коло розташоване, поступово перетвоилося з географічної горизонталі на вертикаль перемоги духа.

Отже, «Сон мій наповнився світом й звуками».

Блискучий переклад Наталі Трауберг, безумовно, сприятиме насолоді від тексту, а водночас слугуватиме добрим викликом майбутнім українським перекладачам, котрі, сподіваємося, продовжать освоєння цього просякненого Духом і насиченого думкою, пульсуючого життям і прозорого, як дощова краплина, Світу, створеного Клайвом Стейплзом Льюїсом.

Примітки

¹ Відповідає посаді доцента.

² Див. український переклад Михайла Романця: Львів: Монастир Монахів Студійського Уставу; Видавничий відділ «Свічадо», 1994. Інші твори К.С.Льюїса українською мовою досі не перекладені, тому деякі з них цитуємо у доступних нам російських перекладах.

³ Здається цікавим зазначити, що французька письменниця, філософ, теолог Сімона Вейль у «Листі до клірика» висловлювалася з цього приводу цілком категорично: «Ідея пошуку людини Богом... безмірно велична й глибока. Ідея, що підмінила її, про пошук Бога людиною — значно бідніша».

⁴ Принагідно зауважимо, що аналіз творчості, визначних обставин життя Льюїса, його шляху до Бога віртуозно подані Я.Кротовим на 15-ти сторінках вступної статті тритомного (у двох книгах) московського видання саме цієї трилогії: Клайв Стейплз Льюїс. За пределы безмолвной планеты. Переландра. Мерзейшая мощь. — М.: ЛШ, ВЕЧЕ, Книжное обозрение, 1993.

⁵ Пуританією К.С.Льюїс називає свою Ірландію.

Евгенія Єременко